

URZĄD STATYSTYCZNY W KRAKOWIE

31-223 Kraków, ul. Kazimierza Wyki 3
e-mail: sekretariatUSKRK@stat.gov.pl tel. 12 415 60 11 Internet: <http://krakow.stat.gov.pl>

Opracowanie sygnałne – Nr 6

Czerwiec 2015 r.

PIECZA ZASTĘPCZA, PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO ORAZ ZAKŁADY STACJONARNE POMOCY SPOŁECZNEJ W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W 2014 R.

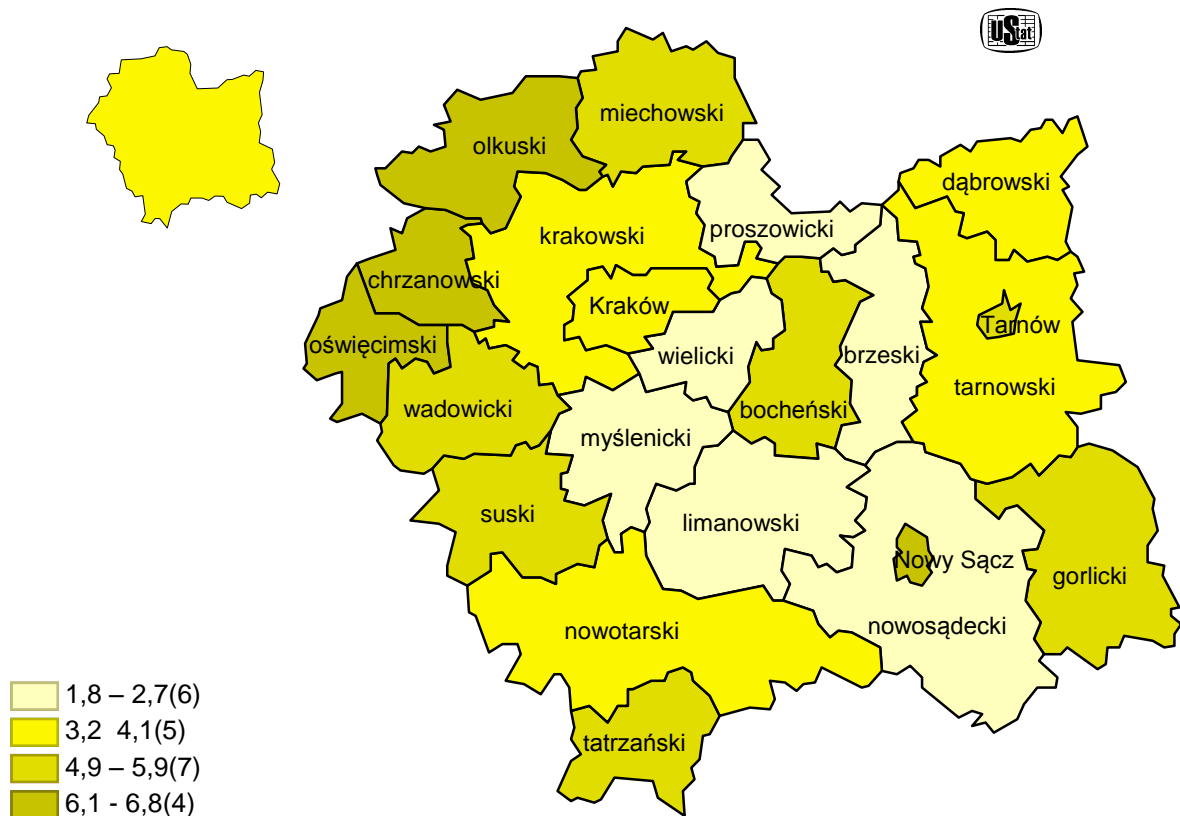
RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA

Pieczka zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Może być sprawowana w formie rodzinnej lub instytucjonalnej. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są *rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa oraz zawodowa) i rodzinny dom dziecka*.

W dniu 31 grudnia 2014 r. na terenie województwa małopolskiego funkcjonowało 2139 rodzin zastępczych oraz 26 rodzinnych domów dziecka (w Polsce odpowiednio 38651 rodzin zastępczych oraz 395 rodzinnych domów dziecka), w których łącznie przebywało 3137 dzieci (w Polsce 57422). Tylko 189 dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej to sieroty, pozostałe dzieci posiadały przynajmniej jednego rodzica. W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba rodzin zmniejszyła się o 0,5%, a liczba dzieci w rodzinach o 2,1%. Liczba rodzinnych domów dziecka zmniejszyła się o 3,7%, a liczba dzieci w nich przebywających wzrosła o 1,2%. Spadek dotyczył tylko rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych oraz niespokrewnionych z dzieckiem wielodzietnych (odpowiednio o: 14, 9 oraz 5 rodzin). Liczba rodzin zawodowych, zawodowych specjalistycznych i rodzin o charakterze pogotowia rodzinnego zwiększyła się odpowiednio o: 12, 3 i 2 rodziny. Wraz ze spadkiem liczby rodzin zmniejszyła się liczba dzieci w rodzinach spokrewnionych, niezawodowych i wielodzietnych (odpowiednio o: 21, 16 i 24 dzieci). Zmniejszyła się również liczba dzieci w rodzinach pełniących funkcję pogotowia rodzinnego. Natomiast liczba dzieci w rodzinach zawodowych, zawodowych specjalistycznych zwiększyła się o 32 i 6.

Najwięcej dzieci umieszczonych w pieczy rodzinnej mieszkało w mieście Krakowie, powiecie krakowskim, oświęcimskim, wadowickim oraz nowotarskim, a najmniej w powiecie proszowickim i dąbrowskim. Jeżeli weźmiemy pod uwagę liczbę dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej na 1 tys. ludności do 18 roku życia, to wskaźnik ten był najwyższy w powiecie chrzanowskim i olkuskim, a najniższy w powiecie myślenickim, brzeskim i wielickim.

**Dzieci do 18 roku życia przebywające w rodzinnej pieczy zastępczej
na 1 tys. dzieci w tym samym wieku w 2014 r.**

Uwaga: Pominięto przedziały, w których zjawisko nie wystąpiło.

W dniu 31 grudnia 2014 r. rodzinną pieczę zastępczą tworzyło 1330 małżeństw oraz 835 osób samotnych. W większości – 61,6% – były to osoby spokrewnione z dzieckiem. Rodziny niezawodowe stanowiły 30,3% wszystkich rodzin, zawodowe oraz o charakterze pogotowia rodzinnego po 2,7%, specjalistyczne oraz rodzinne domy dziecka po 1,2%.

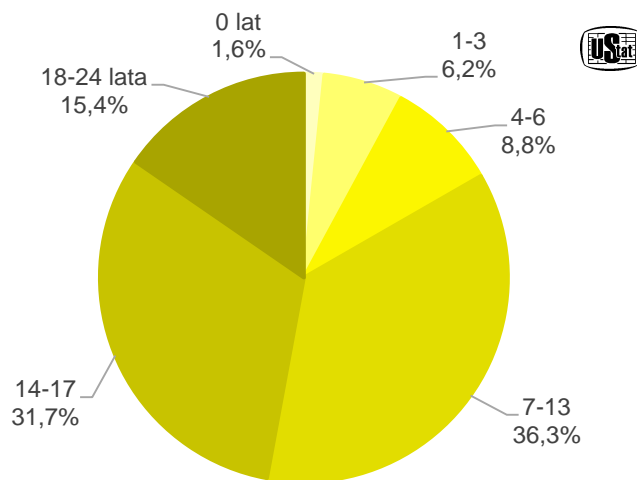
TABL. 1. RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W tym na wsi	Dzieci w rodzinach		
			ogółem	w tym	
				dziewczęta	niepełno- sprawne
Rodzinną pieczę zastępczą .. 2013	2177	990	3199	1574	290
2014	2165	966	3137	1528	308
Rodziny zastępcze	2139	950	2964	1444	288
spokrewnione z dzieckiem	1333	532	1724	826	125
niezawodowe	655	338	877	435	96
zawodowe	59	43	178	94	19
zawodowe specjalistyczne	27	10	46	15	39
zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	59	23	118	63	8
niespokrewnione z dzieckiem wielodzietne rodziny zastępcze	6	4	21	11	1
Rodzinne domy dziecka	26	16	173	84	20

Najczęściej pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej podejmowały się osoby w wieku 51-60 lat – 28,7% oraz w wieku 61-70 lat – 24,5%. Jednak wiek osób zależał od typu rodziny. W rodzinach zastępczych spokrewnionych z dzieckiem 3/4 osób przekroczyło 50 rok życia. W zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem wielodzietnych rodzinach zastępczych odsetek takich osób wyniósł 83,3%, zawodowych ponad 40%, a w niezawodowych oraz pełniących funkcję pogotowia rodzinnego ponad 30%. Z kolei osoby do 21 roku życia pełniły tylko funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej (0,5%).

Osoby pełniące funkcję rodzinnej pieczy zastępczej najczęściej przejmowały opiekę nad jednym dzieckiem. W 2014 r. było takich rodzin 1540. Z dwojgiem przyjętych dzieci funkcjonowało 416 rodzin, z trojgiem 126, z czworgiem 40, a z pięciorgiem 15. Tylko 21 rodzin opiekowało się sześciorgiem i więcej dzieci.

Struktura dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej według wieku w 2014 r.

Największą grupę wśród wychowanków stanowiły osoby w wieku 7-13 lat – 1139 dzieci. Dużą zbiorowość tworzyły również dzieci w wieku 14-17 lat – 996 dzieci. Dzieci w wieku 3 lat i mniej było 243, a w wieku 4-6 lat 275.

W 2014 r. 334 dzieci w wieku do 18 lat opuściło rodzinną pieczę zastępczą. Najczęstszym powodem opuszczenia pieczy przez niepełnoletniego wychowanka był powrót do rodziny naturalnej (41,3%). Drugim w kolejności powodem, który dotyczył w analizowanym okresie 22,2% wychowanków, było przekazanie dziecka do adopcji, kolejnym umieszczenie w innej formie rodzinnej pieczy zastępczej (16,8%). W instytucjonalnej pieczy zastępczej umieszczono 42 dzieci. Wśród 202 wychowanków pełnoletnich, którzy w roku 2014 opuścili pieczę rodzinną 70 założyło własne gospodarstwo, a 16 powróciło do rodziny naturalnej lub krewnych.

INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie: *placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej, interwencyjnego ośrodka preadopcijnego*. W 2014 r. na terenie województwa małopolskiego działały tylko placówki opiekuńczo-wychowawcze. Placówka opiekuńczo-wychowawcza może być prowadzona jako placówka typu *socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego, rodzinnego lub łącząca zadania w/w placówek*.

W dniu 31 grudnia 2014 r. na terenie województwa małopolskiego działało 86 placówek opiekuńczo-wychowawczych. Stanowiły one 8,1% wszystkich (1059) placówek tego typu w Polsce. Więcej placówek działało w 4 województwach: dolnośląskim, mazowieckim, śląskim oraz pomorskim.

W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych w województwie małopolskim zwiększyła się o 9.

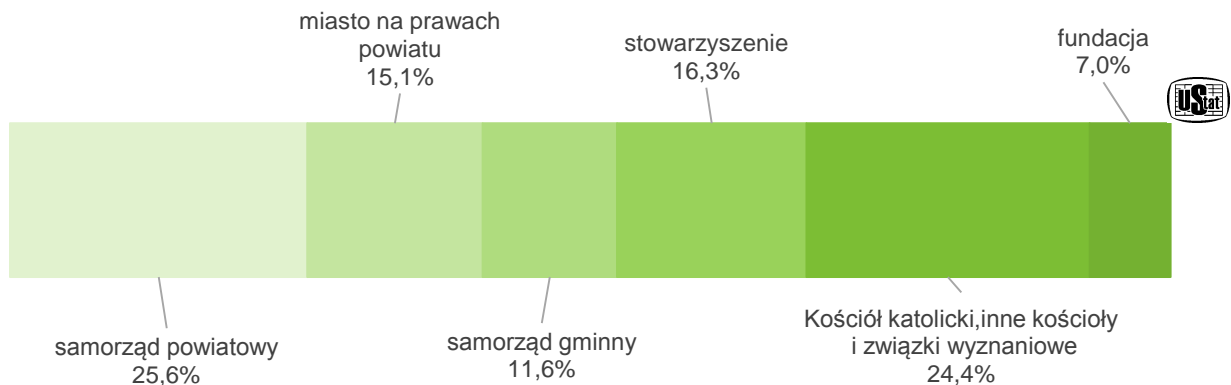
TABL. 2. PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE WEDŁUG TYPU PLACÓWKI
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Placówki	Miejsca	Wychowankowie
Placówki opiekuńczo-wychowawcze 2013	77	1363	1301
2014	86	1396	1277
Socjalizacyjne	54	992	940
Interwencyjne	5	120	84
Specjalistyczno-terapeutyczne	3	38	32
Rodzinne	22	174	161
Łączące zadania placówek ^a	2	72	60

^a Placówki opiekuńczo-wychowawcze łączące zadania placówek typu socjalizacyjnego, interwencyjnego oraz specjalistyczno-terapeutycznego.

Najczęściej organem prowadzącym placówki opiekuńczo-wychowawcze był samorząd powiatowy (22 placówki) oraz Kościół katolicki, inne kościoły, związki wyznaniowe (21 placówek).

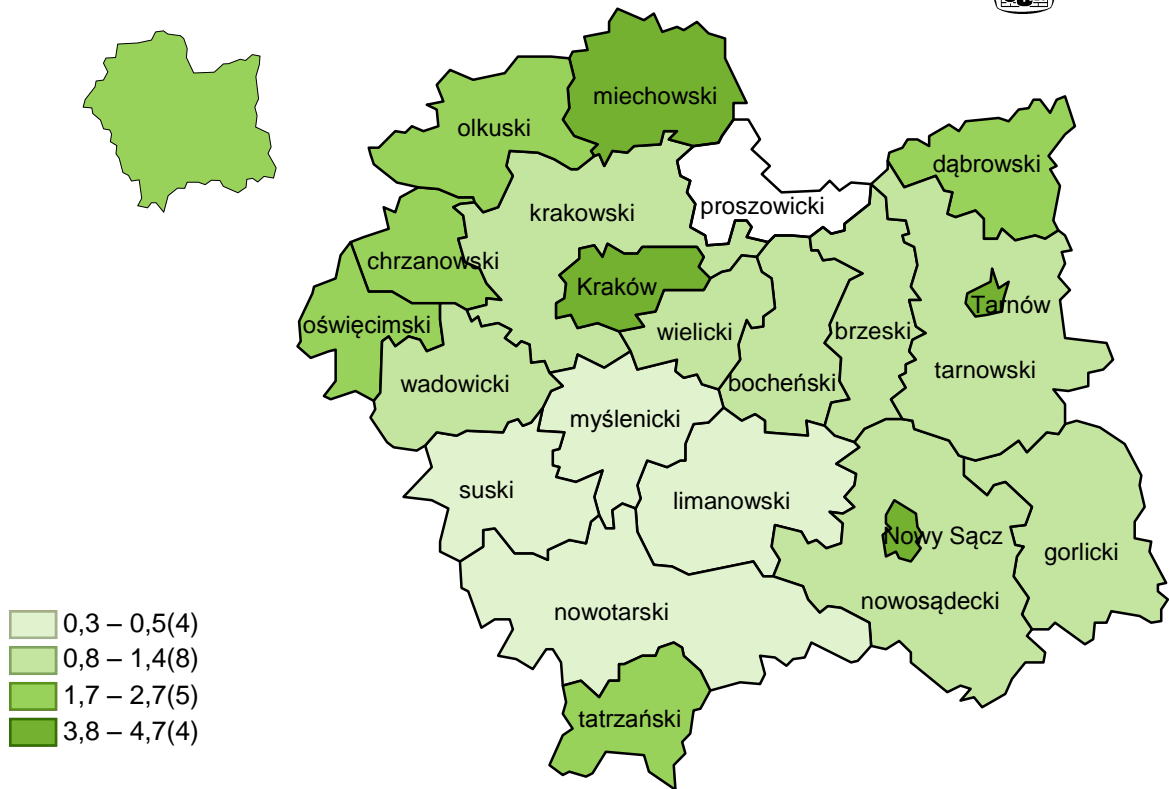
Struktura placówek opiekuńczo-wychowawczych według organu prowadzącego w 2014 r.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze usytuowane były głównie w największych miastach województwa małopolskiego (miastach na prawach powiatu), czyli w Krakowie i Nowym Sączu oraz w powiecie oświęcimskim. Takie rozmieszczenie placówek całodobowych daje wychowankom większe możliwości kształcenia (duży wybór placówek oświatowych) oraz zaspakajania potrzeb rozwojowych (dostęp do większej ilości kół zainteresowań, na które mogą uczęszczać podopieczni, pragnący pod okiem specjalistów rozwijać swoje zainteresowania i pogłębiać pasje). Na terenie powiatu proszowickiego nie działały placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Jeżeli weźmiemy pod uwagę liczbę wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych na 1 tys. dzieci do 18 roku życia to wskaźnik ten był najwyższy w mieście Nowy Sącz (4,7), w powiecie miechowskim (4,3) oraz w mieście Tarnowie (4,1), a najniższy w powiecie myślenickim i suskim (dla wymienionych powiatów wynosił po 0,3).

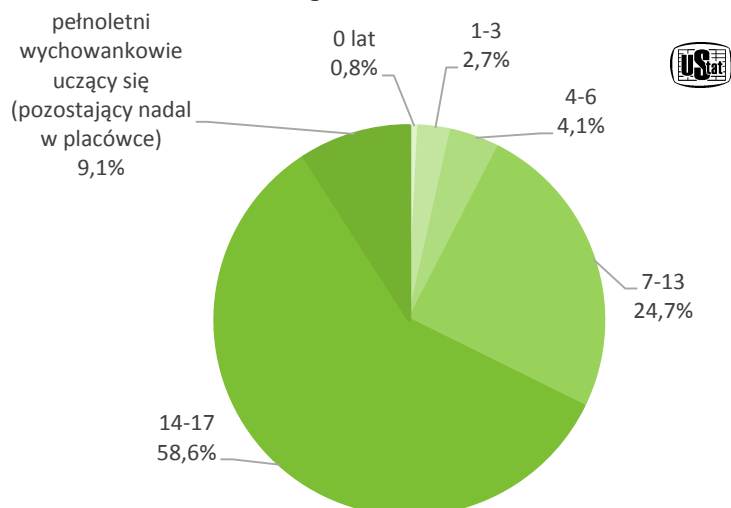
Wychowankowie do 18 roku życia w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na 1 tys. dzieci w tym samym wieku w 2014 r.

U w a g a : Pominęto przedziały, w których zjawisko nie wystąpiło.
Na terenie powiatu proszowickiego nie działały placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Z 1277 wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych w województwie małopolskim najliczniejszą grupą podopiecznych byli wychowankowie w wieku 14–17 lat, stanowili oni 58,6% ogółu wychowanków. Najmniejszy odsetek podopiecznych 0,8% to najmłodsza grupa wiekowa 0 lat. Osoby pełnoletnie, uczący się (pozostający nadal w placówce) stanowiły 9,1% wszystkich podopiecznych placówek opiekuńczo-wychowawczych w województwie małopolskim.

Struktura wychowanków całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych według wieku w 2014 r.

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych objęto opieką 170 osób chorujących przewlekle i 88 osób niepełnosprawnych. Na podstawie orzeczenia sądu przyjęto 1169 podopiecznych. Spośród wszystkich wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych 17,0% stanowiły pól sieroty, a 2,9% sieroty. W ciągu całego roku 504 wychowanków do 18 roku życia opuściło z różnych powodów placówki opiekuńczo-wychowawcze. Najlicniejsza grupa to podopieczni (187 wychowanków), którzy zostali przeniesieni do innych placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej. Powodem opuszczenia placówki przez 170 wychowanków był powrót do rodziny naturalnej. Do rodzinnej pieczy zastępczej odeszło 52 wychowanków, a do rodziny adopcyjnej 31, natomiast 62 osoby opuściły placówki z innych powodów (np. przeniesienie do placówek resocjalizacyjnych, ucieczka).

Wśród 171 wychowanków powyżej 18 roku życia, którzy w ciągu roku 2014 opuścili placówki opiekuńczo-wychowawcze 37 założyło własne gospodarstwo, a 112 powróciło do rodziny naturalnej.

Wolontariusze to osoby, które ochotniczo i bez wynagrodzenia niosą pomoc potrzebującym. Takich osób, w ciągu całego roku, w placówkach opiekuńczo-wychowawczych było 302, w tym 273 osoby pomagało w placówkach socjalizacyjnych, 10 osób w placówkach interwencyjnych, 8 w placówkach specjalistyczno-terapeutycznych, 11 osób w placówkach rodzinnych.

Niespełna 12% placówek dostosowało się do potrzeb niepełnosprawnych wychowanków. Najczęstszym udogodnieniem były pochylnie, podjazdy i platformy – 6 placówek. Pozostałe udogodnienia to winda – 3 placówki oraz inne udogodnienia – 4 placówki. 76 placówek w województwie małopolskim nie posiadało żadnych udogodnień dla osób niepełnosprawnych.

PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w *formie opiekuńczej, specjalistycznej, pracy podwórkowej (placówka realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne) lub w połączonych formach.*

W województwie małopolskim opiekę dzienną w 2014 r. zapewniało 227 placówek prowadzonych w formie opiekuńczej, socjalizacyjnej lub w połączonych formach. Placówki te stanowiły 7,6% wszystkich (2969) placówek wsparcia dziennego w Polsce. Więcej placówek działało w 5 województwach (wielkopolskim, zachodniopomorskim, śląskim, mazowieckim oraz kujawsko-pomorskim), w województwie pomorskim funkcjonowała taka sama liczba placówek. Placówki wsparcia dziennego prowadzone w formie pracy podwórkowej na terenie województwa małopolskiego nie funkcjonowały.

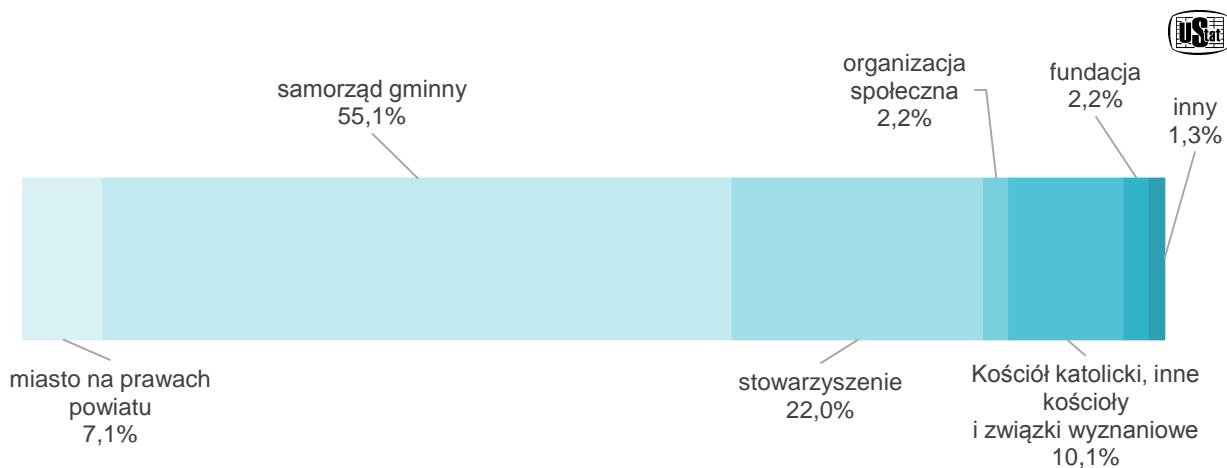
W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba placówek wsparcia dziennego w województwie małopolskim zwiększyła się o 22,0%.

TABL. 3. PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO WEDŁUG TYPU PLACÓWKI
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Placówki	Miejsca	Korzystający
Placówki wsparcia dziennego 2013	186	6833	6126
..... 2014	227	7731	7501
Opiekuńcze	204	6121	5753
Specjalistyczne	20	1525	1703
W połączonych formach	3	85	45

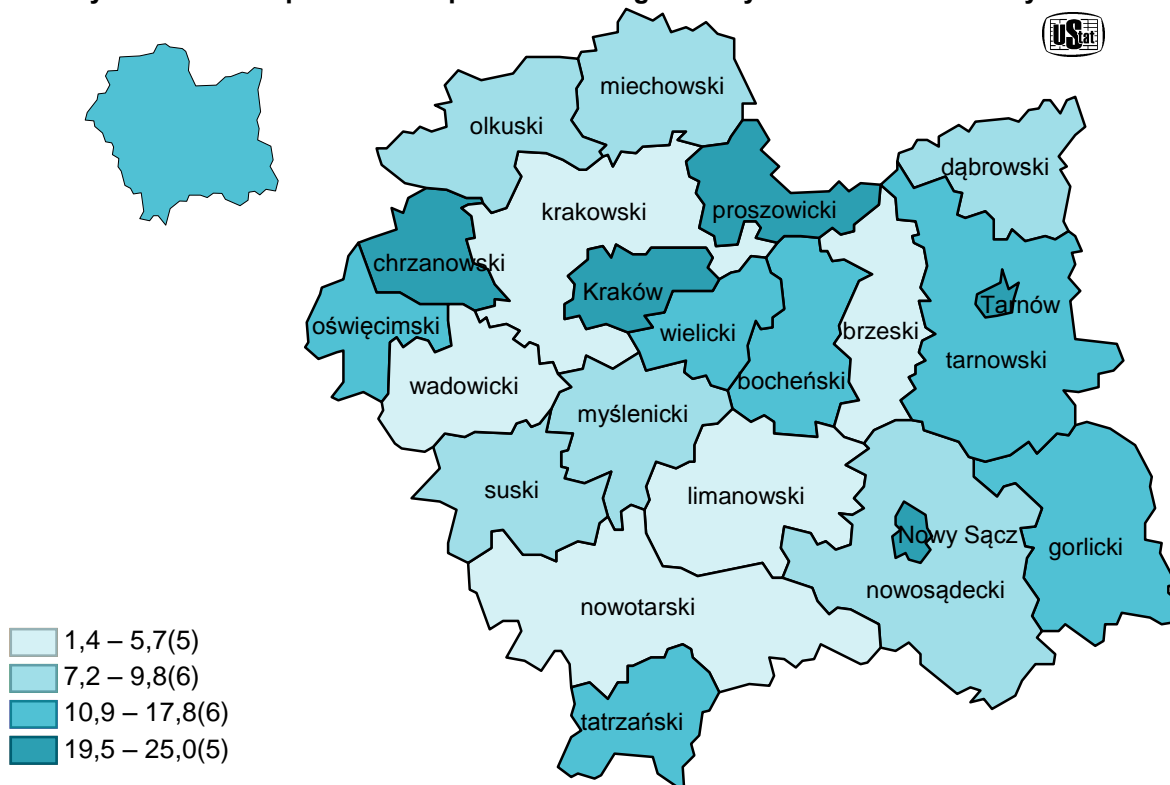
W województwie małopolskim głównym organem prowadzącym placówki wsparcia dziennego był samorząd gminny (125 placówek).

Struktura placówek wsparcia dziennego według organu prowadzącego w 2014 r.

W każdym powiecie działało od 2 do 34 placówek, które świadczyły opiekę dzienną i zapewniały dziecku np. pomoc w nauce, posiłek (w miarę możliwości), organizację czasu wolnego, zajęcia socjoterapeutyczne, indywidualne programy korekcyjne. Porównując liczbę wychowanków placówek wsparcia dziennego do ogólnej liczby dzieci do 18 roku życia możemy stwierdzić, że w Nowym Sączu, Tarnowie oraz w powiecie proszowickim wskaźnik był najwyższy (na 1 tys. dzieci do 18 roku życia przypadano odpowiednio: 25,0; 23,1; 20,5 wychowanków). Najniższy wskaźnik wystąpił w powiecie limanowskim, nowotarskim oraz krakowskim (na każde 1 tys. dzieci do 18 roku życia przypadano odpowiednio: 1,4; 3,2; 3,6 wychowanków).

Wychowankowie placówek wsparcia dziennego na 1 tys. dzieci do 18 roku życia w 2014 r.

Uwaga: Pominięto przedziały, w których zjawisko nie wystąpiło.

W placówkach wsparcia dziennego objęto opieką 154 osoby niepełnosprawne, w tym 69 osób w placówkach specjalistycznych. Wolontariuszy niosących pomoc w tych placówkach było 659, w tym 73,0% w placówkach opiekuńczych.

Ponad 19% placówek dostosowało się do potrzeb osób niepełnosprawnych. Najczęstszym udogodnieniem były pochylnie, podjazdy i platformy – 31 placówek. Pozostałe udogodnienia to winda – 6 placówek oraz inne udogodnienia – 12 placówek. 183 placówki w województwie małopolskim nie posiadały żadnych udogodnień dla osób niepełnosprawnych.

ZAKŁADY STACJONARNE POMOCY SPOŁECZNEJ

Do zakładów stacjonarnych pomocy społecznej zaliczamy *domy pomocy społecznej, rodzinne domy pomocy, placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej, środowiskowe domy samopomocy lub inne ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, domy dla matek z dziećmi i kobiet w ciąży, noclegownie, schroniska dla bezdomnych i pozostałe.*

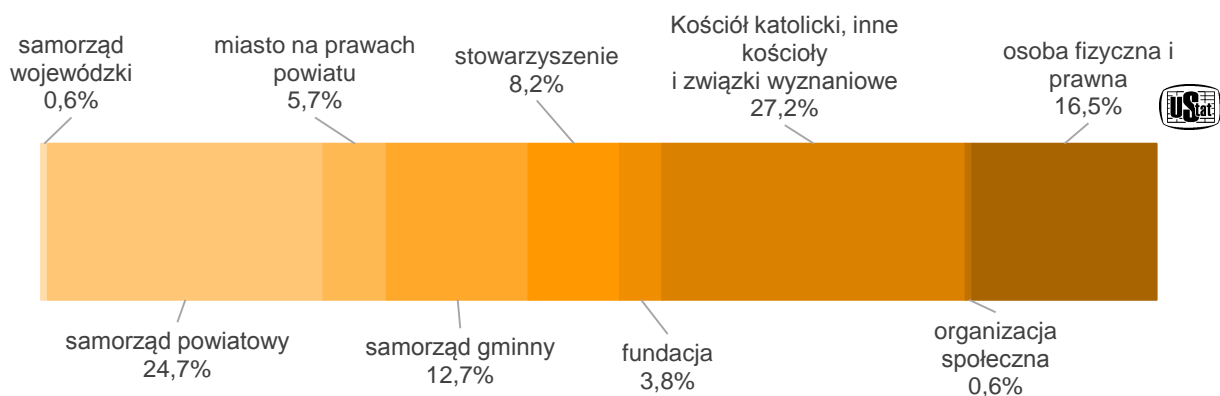
W dniu 31 grudnia 2014 r. na terenie województwa małopolskiego działało 158 takich placówek. W porównaniu z rokiem ubiegłym ich liczba spadła o 2. Stanowiły niespełna 10% wszystkich (1619) placówek tego rodzaju w Polsce. Więcej zakładów stacjonarnych pomocy społecznej funkcjonowało tylko w województwach mazowieckim oraz śląskim.

TABL. 4. ZAKŁADY STACJONARNE POMOCY SPOŁECZNEJ WEDŁUG TYPU PLACÓWKI
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Placówki	Miejsca	Mieszkańcy
Zakłady stacjonarne pomocy społecznej	160	9865	9392
..... 2013			
..... 2014	158	10129	9573
Domy pomocy społecznej	90	7728	7517
Rodzinne domy pomocy	2	45	41
Placówki symbol „3”	32	977	816
Domy dla matek	6	211	162
Noclegownie	9	400	385
Schroniska lub domy dla bezdomnych	14	692	641
Pozostałe	5	76	11

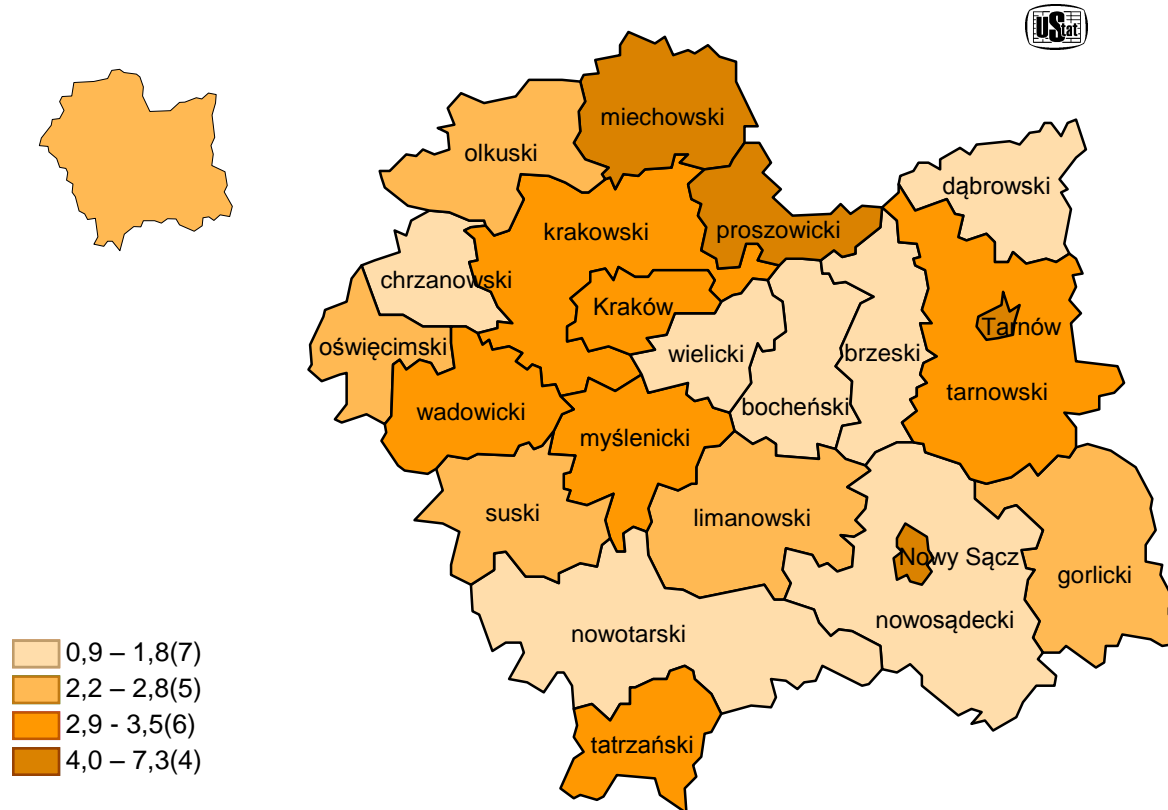
Instytucje sektora publicznego prowadziły 69 placówek, a prywatnego 89. Dla 43 placówek organem prowadzącym był Kościół katolicki, inne kościoły i związki wyznaniowe, 39 samorząd powiatowy, 20 samorząd gminny oraz 26 osoby fizyczne i prawne, a dla 13 stowarzyszenia. Dwóch na trzech mieszkańców przebywało w placówkach sektora publicznego, ponieważ placówki te dysponowały zdecydowanie większą ilością miejsc.

Struktura zakładów stacjonarnych pomocy społecznej według organu prowadzącego w 2014 r.

Najwięcej mieszkańców przebywało w placówkach zlokalizowanych na terenie miasta Krakowa, powiatu krakowskiego oraz tarnowskiego, a najmniej powiatu brzeskiego, dąbrowskiego oraz bocheńskiego. Jeżeli weźmiemy pod uwagę liczbę mieszkańców stacjonarnych zakładów pomocy społecznej na 1 tys. ludności to wskaźnik ten był najwyższy w powiecie miechowskim oraz miastach Nowy Sącz i Tarnów, a najniższy w powiecie brzeskim, nowotarskim oraz bocheńskim.

Mieszkańcy zakładów stacjonarnych pomocy społecznej na 1 tys. ludności w 2014 r.

U w a g a: Pominięto przedziały, w których zjawisko nie wystąpiło.

Zakłady stacjonarne pomocy społecznej w 2014 r. dysponowały 10129 miejscami (wzrost o 2,7% w porównaniu z rokiem 2013). Największą ilość miejsc, tj. 7728 posiadały domy pomocy społecznej. Zdecydowanie mniej miejsc – 977 – posiadały placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej, schroniska lub domy dla bezdomnych – 692, czy noclegownie – 400.

Struktura zakładów i miejsc w stacjonarnych zakładach pomocy społecznej według typu placówki w 2014 r.

U w a g a: Placówka symbol „3” – Placówka zapewniająca całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej.

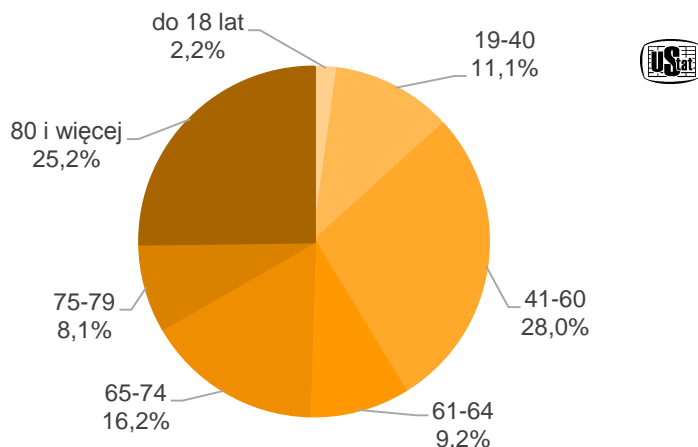
W ciągu całego roku opiekę w zakładach stacjonarnych pomocy społecznej otrzymało 14239 osób, a w dniu 31 XII przebywały w nich 9573 osoby, w tym 4797 kobiet. Podobnie jak w roku ubiegłym, najwięcej mieszkańców (30,3% wszystkich mieszkańców stacjonarnych zakładów pomocy społecznej) przebywało w placówkach dla osób przewlekle psychicznie chorych, ponad 20% osób przebywało w placówkach dla osób przewlekle somatycznie chorych oraz dla osób w podeszłym wieku.

Mieszkańcy zakładów stacjonarnych pomocy społecznej według przeznaczenia placówki w 2014 r.

Mieszkańcami zakładów stacjonarnych pomocy społecznej były przede wszystkim osoby starsze, choć nie tylko. 5623 osoby skończyły 60 rok życia, 2681 było w wieku 41-60 lat. Najmniej liczną grupę – 204 osoby – stanowili mieszkańcy w wieku do 18 lat.

Struktura mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej według wieku w 2014 r.

Prawie 87% placówek dostosowało swoje budynki do potrzeb swoich mieszkańców, którymi przeważnie były osoby z różnego rodzaju schorzeniami. Najczęstszym udogodnieniem były windy, posiadało je 109 placówek, w drugiej kolejności pochylnie, podjazdy i platformy – 103 zakłady. Rzadziej stosowane były drzwi automatycznie otwierane, czy udogodnienia dla osób niewidomych. Tylko 21 placówek w województwie małopolskim nie posiadało żadnych udogodnień dla osób niepełnosprawnych.

Dla 6117 osób pracujących, stacjonarne zakłady pomocy społecznej były głównym miejscem pracy. Pracowało w nich 862 pielęgniarki, 143 fizjoterapeutów oraz 30 lekarzy. Bezinteresowną pomocą w opiece nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi służyło 574 wolontariuszy.